

Det andet danske Hjemstavnskursus.

Komiteen for »Det andet danske Hjemstavnskursus«, hvis Medlemmer var: Stiftamtmand Sv. Neumann, (Formand), Baron H. Berner Sch.I den Holsten, Langesø, Borgmester E. Bloch, Odense, Redaktør M. C. H. Dreyer, Odense, Prof. Dr. phil. Fabricius, København, Borgmester H. C. L. Hansen, Kerteminde, Apotheker H. C. Schultz, Kerteminde, Politimester v. Woll, Kerteminde, Biskop A. J. Rud, Odense, Ingeniør C. Andreasen, Odense, Rektor H. St. Holbeck, Odense, Proprietær F. Hjort, Baagegaard, Museumsinspektør Chr. M. K. Petersen, Odense og Landsarkivar G. Wad, Odense, afholdt den 5. December 1923 Møde paa Latinskolen i Odense, hvor Ingeniør C. Andreasen aflagde Beretning om det første danske Hjemstavnskursus i Rønde, og om det Forarbejde, der var udført for at faa det andet danske Hjemstavnskursus henlagt til Fyen. Derefter vedtoges Nedsættelsen af et Forretningsudvalg og følgende valgtes: Baron H. Berner Schilden Holsten, Ingeniør C. Andreasen, Højskoleforstander H. C. Nielsen-Svinning, Kerteminde og Højskolelærer Olaf Andersen, Tommerup. Udvalget konstituerede sig med Ingeniør Andreasen som Formand. Lærer Elling, Sønder sø, tilbød velvilligst at være Kasserer i Kursustiden.

Allerede i Maj Maaned begyndte de første Deltagere at melde sig og i Løbet af Juni Maaned udsendtes Programmet til Skoler, Højskoler, Foreninger o. s. v. hele Landet over, og til Udlandet. Hver Dag indgik ny Indmeldelser, og da Kursuset begyndte var man oppe paa et Tal af ca. 170 Deltagerne, hvoraf ca. 100 ønskede at bo paa Skolen.

Kursuset afholdtes paa Kerteminde Højskole i Dagene 28. Juli—6. August 1924 under Medvirking af de fynske historiske Samfund, Naturhistorisk Forening for Fyen, Danmarks Lærerforening, Dansk historisk Fællesforening, Nationalmusæet, Dansk Folkemindesamling, Stednavneudvalget og Foreningen til Folkedansens Fremme.

Den 28. Juli samledes Deltagerne paa Kerteminde Højskole, hvor Komiteens Formand Stiftamtmand Sv. Neumann bød velkommen. Derefter talte Forstander Nielsen-Svinning ganske kort om Livet paa en Højskole, hvorpaa Forretningsudvalgets Formand Ingeniør Andreasen, Odense, talte om den Betydning et saadant Kursus kan have. Efter Velkomsten begav man sig paa Kursusets første Udflugt, nemlig en Fodtur til Lundagaards Klint og Voldstedet »Jomfruhøjen«. Ved Klinten talte Direktør for Danmarks geologiske Undersøgelser Dr. phil. Victor Madsen om vort Lands geologiske Formationer, navnlig om Kertemindeleret, og paa Jomfruhøjen forklarede Ingeniør Andreasen om Stedets Betydning som gammel Borgfæstning ved Paavisning af dens forlængst udtørrede Vandmølleanlæg, Grave, Volde og Forværk, medens Arkivar Hans Ellekilde paa sin fornejelige Maade fortalte et gammelt Sagn, der knytter sig til Stedet. Om Aftenen talte Dr. phil. Holger Hjelholt om Hjemstavns- og Slægtsforskning. Taleren gav en Skildring af, hvad Landsarkiverne rummer, og hvorledes de kan bruges i Hjemstavnsforskningens og Slægtshistoriens Tjeneste.

Kursusets anden Dag var hovedsagelig Geologiens Dag. Det første Foredrag holdtes af Dr. phil. Victor Madsen, der paa en klar og anskue-

lig Maade skildrede Danmarks Jordbundsforhold og dybere liggende Lag, hvorpaa Forstander Jacob E. Lange fortalte om Egnens Planteliv og Naturforhold. Eftermiddagens Udflugt gik Fjorden rundt. Pr. Bil og pr. Cykel tog Deltagerne af Sted ved 2 Tiden. Selskabet standsede først ved et Kalkleje i Over-Kjærby, hvor Dr. Madsen forklarede, hvorledes disse Kalk- og Mergellejer har dannet sig gennem længst forsvundne Tider. Derefter samlede man paa Munkebo Bakke, der i det smukke Højsommervejrbød en herlig Udsigt, som gjorde et stærkt Indtryk paa de mange fremmede, og det umiddelbare Indtryk forstærkedes yderligere ved Dr. Madsens kyndige Forklaring af det omliggende Lands Tilblivelse. Efter et Ophold ved en gammel Gaard i Munkebo, som endnu har »Sulelønge«, og hvor Kursuets Leder, Ingeniør Andreassen, paaviste Bygningsformen, gik Turen til en af Istidens Udfaldsporte ved Kertinge Fjord og derfra til Dræby Kviesel, hvor man besaa en Mængde Muslingearter, af hvilke flere allerede i Aartusinder har været uddøde. Hjemturen gik over Kalstrup til Kerteminde, og paa alle Opholdssteder blev der af den utrættelige Geolog givet Oplysninger, ligesom han besvarede ethvert Spørgsmaal med elskværdig Forekommenhed. Om Aftenen holdt Førstelærer Storgaard Petersen, der i mange Aar har praktiseret Hjemstavnsundervisningen i sin Skole, Foredrag om Hjemstavns læren i Landsby-skolen. Efter Foredraget samlede man til Folkedans under Ledelse af Frk. Aase Meier.

Onsdagens første Foredrag blev holdt af Arkivar Hans Ellekilde og handlede om Egnens, særlig Hindsholms Folkesagn. Kl. 10 talte den kendte Forfatter Morten Korck om fynske Dialekter. Ved 2-Tiden om Eftermiddagen stævnedes 5 Motorbaade ud af Kerteminde Havn med Romssom Maal. Efter $\frac{3}{4}$ Times Sejlads lagde man til ved den lille, kærne Størebæltés. Selskabet vandrede gennem »Byen« og Skoven, hvor der overalt herskede det samme Præg af frisk og urørt Natur. Ved Jægerhuset talte Overlæge O. Helms om Øens Dyre- og Fugleliv. Dr. Madsen talte om Øens Geologi, og Arkivar Hans Ellekilde fortalte stedlige Sagn. Efter Hjemkomsten talte Overlæge Helms om dansk Fugleliv og ledsagede sit Foredrag med en Række glimrende Lysbilleder.

Om Torsdagen holdt Dr. phil. Viggo Brøndal Foredrag om Kerteminde-egnens Stednavne. Straks efter Middag begav man sig paa en Udflugt til Nyborg. Undervejs blev der gjort Holdt ved det interessante Kalkbrud ved Røjstrup, hvor Deltagerne under Vejledning af Dr. Madsen undersøgte Jordbundsforholdene, og hvor Museumsinspektør Hans Kjær talte om den kort forinden fundne Bronzealder-Boplads. Kalkbrudets Ejer Gaardejer Poul Rasmussen inviterede Selskabet paa en Forfriskning i sin Have og lønnes med Hurraraab for sin Gæstfrihed. Byvandringen i Nyborg tog sit Udskole, hvor mange, trods Dagens Anstrengelser, deltog i Folkedans om Aftenen.

I straalende Sommervejrbød fortsattes Hjemstavnskursuset om Fredagen. Dagens første Foredragsholder var Bibliothekar Ejler Haugsted, der talte om Hovedgaard og Landsby i det 17. og 18. Aarhundrede, hvorpaa Formanden for Foreningen til Folkedansens Fremme mag. C. V. Otterstrøm talte om den danske Folkedans. Eftermiddagens Udflugt gik først til Bystævnen i Davinde, hvor Bibliothekar Ejler Haugsted talte om Bystyret, Oldtidens egentlige Selvstyre. Derefter blev gjort Holdt, ved to Dyssekamre i Nærheden af Ferritslev og Rolfsted, og begge Steder gav Museumsinspektør Hans Kjær vejledende Oplysninger. Næste Holdsted var Rønningsøgaard, hvor Baron H. Berner Schilden Holsten

gav en grundig Fremstilling af Gaardens Historie. Endelig gæstede man den gamle Vandmølle Mejlø Mølle, som blev grundlagt 1345. Mølleren gav Kaffe til alle Deltagerne, der belønnede de gæstfri Værtsfolk med rungende Hurraraab. Om Aftenen holdt Højskolelærer Olaf Andersen Foredrag om Hjemstavnsrøgt. Efter Foredraget læste Forfatterinden Frk. Sophie Breum under stort Bifald et Brudstykke af en af sine egne Fortællinger.

Om Lørdagen talte Museumsinspektør Hans Kjær om Oldtidskultur og Oldtidsbebyggelse, hvorefter Formanden for den engelske Hjemstavnsforening Mr. Valentine Bell, der fra Ståvnets første Dag havde været en interesseret Deltager, talte om Hjemstavnskultur i England med Bibliothekar Ejler Haugsted som Tolk. Ingeniør Andreassen takkede i en kort engelsk Tale Mr. Bell for det udmærkede Foredrag. Eftermiddagen benyttedes til Besøg ved flere af Egnens Oldtidsmindesmærker, hvor Museumsinspektør Hans Kjær holdt nogle korte Foredrag, samt til Revninge, hvis smukke Voldsteder Jershauge og Voldsgaarden blev beset, og hvor Ingeniør Andreassen talte om Borgpladsernes Historie. Voldsgaardens Ejer, Henrik Rasmussen, bød ligeledes Deltagerne en Forfriskning, hvorfor han modtog Selskabets Tak.

Søndagen oprandt med straalende Sommervej. Allerede Kl. 8½ satte et stort Tog af Biler og Cykler (ca. 60 Biler) sig i Bevægelse. Turen gjaldt denne Gang Fyens Hoved, og foruden Kursusets faste Deltagere, deltog Dansk historisk Fællesforenings Repræsentanter, der i Dagen 2.—4. August holdt Aarsmøde i Kerteminde og Odense i Tilslutning til Hjemstavnskursuset, samt mange af Egnens Folk. Ved Mesinge Kirke gennemgik Museumsdirektør Mackeprang Kirkens Historie. En lignende Vejledning blev givet ved Stubberup Kirke og Arkivar Hans Ellekilde fortalte Marsk Stig-Sagnet. Fra Martofte tog Deltagerne Vejen op til Jættestuen »Moreshøj«, der hører til de største og smukkeste i Danmark. Fra Toppen af denne mægtige Jordhøj udpegede Museumsinspektør Hans Kjær en Række Mindesmærker, der særlig betegner Hindeholmen som en udpræget Stenalderbygd. Efter Frokosten ved Korshavn fulgte Vandringen til Fyens Hoved, paa hvis yderste Bakketop Deltagerne lejrede sig for at lytte til Dr. Madsens levende Skildring af Stedets Geologi og Arkivar Hans Ellekildes Genfortælling af Sagnet om Fyens-Hovedmanden. Paa Hjemturen havde Deltagerne Lejlighed til at bese Herregaarden Hverringe baade udvendig og indvendig. Straks efter Tilbagekomsten begyndte Folkemødet. Første Taler var Folkethingsmand Klaus Berntsen, der skildrede det folkelige og kirkelige Røre, som for 100 Aar siden brede sig fra denne Egn og ud over Landet. Derefter holdt Formanden for Dansk historisk Fællesforening Professor Dr. phil. Knud Fabricius et Foredrag om vor folkelige Historieskrivning. Om Aftenen var der Folkevisefremstilling paa Højskolen under Medvirkning af Medlemmer fra Odense og Kerteminde Korforeninger.

Om Mandagen henlagdes Hjemstavnskursuset til Odense.

Kl. 10 samlede man i St. Knuds Domkirke, hvor Biskop A. J. Rud bød velkommen. Derefter holdt Museumsinspektør Chr. Axel Jensen et Foredrag om Kirkens Bygningshistorie. Om Eftermiddagen talte Landsarkivar Holger Hansen i St. Knuds Klostersaal om Landsarkivernes Anvendelse og Nytte, hvorpaa Rektor H. St. Holbeck gav en Skildring af Odense som Adelscentrum i Slutningen af det 18. Aarhundrede. I en Pause samlede Tilhørerne paa Teaterkafeen, hvor Odense Byraad gav Kaffe til Deltagerne i Aarsmødet og Hjemstavnskursuset. Paa Gæsternes Vegne bragte Pastor Severinsen, Bringstrup en Tak til Odense Byraad.

Dagens sidste Foredrag blev holdt af Musæumsdirektør Dr. phil. Francis Beckett og omhandlede Billedskæreren Claus Berg og hans fynske Kunstskole. Om Aftenen var der atter Folkevise fremstilling, denne Gang paa Odense Teater.

Hjemstavnskursusets næstsidste Dag indlededes med Foredrag af Musæumsdirektør Mackeprang og Musæumsinspektør Chr. Axel Jensen, der talte om Egnens middelalderlige Bygninger. Den sidste Udflugt begyndte med en Byvandring i Kerteminde, hvor Politimester Woll viste sig at være en udmærket Fører. Herfra gik Turen til Kølstrup Kirke, hvor Musæumsinspektør Chr. Axel Jensen talte om Kirkens Udstyrelse. Paa den smukke Herregaard Ulriksholm fortalte Musæumsinspektøren Gaardens Historie, og i Haven mødte der Gæsterne en behagelig Overraskelse. Grev Danneberg-Samsø inviterede hele Seleket paa Kaffe. Ingeniør Andreasen takkede og udbragte et med kraftige Hurraaah besvaret Lov til Grev og Grevinde Danneberg-Samsø. Dernæst gæstedes Korsø ved Skovsbo, hvor Anna Rønnows Historie og de gængsæ Sagn om det gamle Mindesmærke blev opfrisket. Endelig besøgte man Herregaardene Skovsbo og Rørbæk samt Revninge Kirke.

Det interessante og fornøjelige Kursus afsluttedes med selskabeligt Samvær om Aftenen. Der blev holdt ikke mindre end 34 Taler, gennem hvilke der fra Deltagerne Sides blev givet Udtryk for almindelig Glæde over det righoldige Kursus, der havde givet Deltagerne Indblik i Egnens Forhistorie paa en saadan Maade, at enhver maatte faa Lyst til at videreføre Arbejdet for at udbrede Kendskab til den Rigdom af gamle danke Minder, vort Land ejer.

E. Broch-Laurson.

Faa Dage efter Afslutningen af ovenstaaende Kursus begyndte det tredje nordiske Etnologmøde i København. Lederne af de to afholdte Hjemstavnskursus var indbudte. Mødet, der havde særlig Interesse for de historiske Samfund, lededes af Musæumsdirektør Orlak, Arkivar Ellekilde og Magister Gunnar Knudsen. Foredragsholdere var: Dr. Otto Anderson, Helsingfors, Læge J. W. Johnson, København, Musæumsinspektør H. Zangenberg, Lyngby, Professor W. T. Sirelius, Helsingfors, Dr. H. Ussing, Sorø og Professor Knut Liestøl, Kristiania. Foredrag og Diskussioner omhandlede Emner indenfor nordiske Folkelivsforskning. Det fjerde nordiske Etnologmøde afholdes 1926 i Oslo.

Det tredje danske Hjemstavnskursus afholdes i Tønder fra 2.—8. August 1925.